Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto
26.1.2023

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 132/2022 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriön kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 132/2022 vp). Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää esitystä ja sen tavoitteita kannatettavina. Ministeriö katsoo, että esitetyllä sukupuolineutraalin henkilötunnuksen käyttöönotolla voidaan ehkäistä sukupuoleen perustuvaa syrjintää sekä parantaa yksityisyyden suojaa ja tietosuojaa. Tietosuojan näkökulmasta voidaan myös pitää positiivisena, että henkilöt olisi mahdollista jatkossa yksilöidä henkilötunnuksen lisäksi myös kokonaan henkilötietoriippumatonta yksilöintitunnusta hyödyntäen. Henkilötietojen suojan kannalta kannatettavina voidaan pitää myös tietosuojalain henkilötunnuksen käsittelyä koskevaan pykälään ehdotettuja täsmennyksiä. Kyseisillä muutoksilla ei esityksen perusteluiden mukaan olisi tarkoitus muuttaa nykytilaa, vaan niillä täsmennettäisiin ja selkiytettäisiin henkilötunnuksen alkuperäistä käyttötarkoitusta toimia luonnollisten henkilöiden yksilöintikeinona rajoittamalla henkilötunnuksen käsittelyä henkilöllisyyden todentamistilanteissa.

Suomi tarvitsee enemmän opiskelijoiden ja työvoiman maahanmuuttoa kestävän hyvinvoinnin turvaamiseksi. Edellytyksinä tavoitteiden saavuttamiselle ovat sujuvat oleskelulupiin, maahantuloon sekä asettautumiseen ja kotoutumiseen liittyvät prosessit. Osaajien maahanmuuton ja Suomeen integroitumisen sujuvat palvelupolut edellyttävät toimivia ratkaisuja myös ulkomaalaisen rekisteröintimenettelyjen osalta. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että esityksessä esitetyt uudistukset edistävät yllä mainittuja tavoitteita.

Henkilötunnuksen saaminen aikaisemmassa vaiheessa helpottaisi ulkomaan kansalaisten identifiointia, asiointia sekä hänen oikeuksiensa toteutumista Suomessa. Viranomaisasioiminen sekä myös muissa elinkeinoelämän palveluissa asioiminen helpottuisivat. Asiakirjojen toimittaminen ja saaminen helpottuisivat ja yksinkertaistuisivat Suomeen hakeutumisen ja saapumisen aikana sekä oleskelun alkuvaiheessa. Esityksen mukaiset tavoitteet nopeuttaisivat eri perustein maahan muuttavien ulkomaalaisten hyvinvointia, terveyttä ja kotoutumista edistävien palvelujen

piiriin pääsyä ja vähentäisivät viranomaistyötä, mitä keinotunnusten käytöstä nykyisellään aiheutuu palvelujen varmistamisessa ja yhteensovittamisessa.

Uudistus vähentäisi viranomaisten välisiä rekisteröintipyyntöjä ja helpottaisi muuta viranomaisten välistä tietojenvaihtoa. Uudistuksen myötä voitaisiin paremmin välttyä kirjaamasta samalle henkilölle useampia asiakkuuksia ja parantaa asiakastietojen eheyttä eri viranomaisissa. Tämän voidaan katsoa vähentävän organisaatiokohtaisten keinotunnusten sekä kaksinkertaisten rekisteri-identiteettien määrää. Lisäksi uudistus vähentäisi erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ulkomaalaisten hyväksikäytön riskejä tarjoamalla vahvemman identiteetin ja tunnistautumismahdollisuuden Suomessa.

Mobiilisovelluksen avulla toteutettavassa etärekisteröintimenettelyssä ulkomaalainen voisi saada tietonsa kirjattua väestötietojärjestelmään ja näin hankkia itselleen suomalaisen henkilötunnuksen. Etärekisteröintimenettely lähtökohtaisesti toimisi vain ensirekisteröintinä ja välivaiheena ennen VTJ-identiteetin vahvistamista rekisteriviranomaisen luona. Mobiilisovellukset ovat kansainvälisesti jo melko laajassa käytössä, ja mahdollisuuden hyödyntäminen helpottaisi ja nopeuttaisi myös Suomen viranomaisten toimintaa sekä parantaisi muiden elinkeinoelämän palvelujen saatavuutta.

erityisasiantuntija Mari Leinonen